* P R - 0 0 1 - 0 1 4 4 0 3 *

PR-001-014403

Seat No. ______

M. A. (Sem. IV) (CBCS) Examination

August - 2020

Sanskrit : Paper - 12

(Vedanta)

श्रीलौगाक्षिभास्करविरचितः अर्थसङ्ग्रहः।

सदानन्दप्रणितः वेदान्तसारः।

(Old Course)

Faculty Code : 001
Subject Code : 014403

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Total Marks : **70**

१ नीચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : **१४**

1 Translate any **two** paragraphs from the following : **14**

(१) सोऽयं धर्मो यदुद्दिश्य विहितस्तदुदेशेन क्रियमाणस्तद्धेतुः। ईश्वरार्पणबुद्धया क्रियमाणस्तु निःश्रेयसहेतुः। न च तदर्पणबुद्धयाऽनुष्ठाने प्रमाणाभावः।

''यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत्।
यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदर्पणम्॥''

इति भगवद्गीता स्मृतेरेव प्रमाणत्वात्। स्मृतिचरणे तत्प्रामाण्यस्य श्रुतिमूलत्वेन व्यवस्थापनादिति शिवम्।

(२) अत्र च वाक्ये यजामहमिति न विधीयते यजतीषु ये यजामह इत्यनेनैव च प्राप्तत्वात्। किन्तु सामान्यशास्त्र प्राप्तये यजामह इत्यनुवादेन तस्यानुवादेन तस्यानुयाजव्यतिरिक्तविषयत्वं विधीयते। यद्यजतिषु ये यजामहं करोतीति तदनु व्याजव्यति रिक्तेण्वेवेति।

(३) अथ को धर्मः किं तस्य लक्षणम्? इति चेत् उच्यतेयागादिरेव धर्मः। तल्लक्षणम्वेद प्रतिपाधः प्रयोजनवदर्थो धर्मः इति। प्रयोजनेऽतिव्याप्तिवारणाय 'प्रयोजनवत्' इति। भोजनादावतिव्याप्ति वारणाय 'वेद प्रतिपाधः' इति।

(४) अङ्गप्रधान सम्बन्धबोधको विधिर्विनियोग विधिः। यथा 'दध्ना जुहोतीति।' स हि तृतीयया प्रतिप्रन्नाङ्गभावस्य दध्नो होमसम्बन्धं विधत्ते दध्ना होमं भावयेदिति।

२ नीચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : **१४**

2 Translate any **two** paragraphs from the following : **14**

(१) शक्तिद्वयवदज्ञानोपहितं चैतन्यं स्वप्रधानतया निमित्तं स्वोपाधिप्रधानतयोपादानं च भवति। यथा लूता तन्तुकार्य प्रति स्वप्रधानतया निमित्तं स्वशरीरप्रधानतयोपादानं च भवति।

(२) सूक्ष्मशरीराणि सप्तदशावयवानि लिङ्गशरीराणि अवयवास्तु ज्ञानेन्द्रियपञ्चकं बुद्धिमनसि, कर्मेन्द्रियपञ्चकं वायुपञ्चकञ्चेति। ज्ञानेन्द्रियाणि श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वा– घ्राणा स्यानि। एतान्याकाशादीनां सात्त्विकांशेभ्यो व्यस्तेभ्यः पृथक् पृथक् क्रमेणोत्पधन्ते। बुद्धिर्नामनिश्चयात्मिकान्तः करणवृत्तिः, मनोनाम संकल्पविकल्पा– त्मिकाऽन्तः करणवृत्तिः।

(३) अथ महावाक्यार्थो वर्ण्यते। इदं तत्त्वमसीति वाक्यं सम्बन्धत्रयेणाखण्डार्थबोधकं भवति। सम्बन्धत्रयं नाम पदयोः समानाधिकरण्यं पदार्थयोविशेषण विशेष्यभावः प्रत्यगात्मलक्षणयोर्लक्ष्यलक्षण भावश्चेति।

(४) स्थूलभूतानि तु पञ्चीकृतानि। पञ्चीकरणं त्वाकाशादिपञ्चस्वेकैकं द्विधा समं विभज्य तेषु दशसु भागेषु प्राथमिकान् पञ्चभागान् प्रत्येकं चतुर्धा समं विभज्य तेषां चतुर्णां भागानां स्वस्वद्वितीयार्द्धभागपरित्यागेन भागान्तरेषु संयोजनम्। तदुक्तम् –

'द्विधा विधाय चैकैकं चतुर्धा प्रथमं पुनः।
स्वस्वेतरद्वितीयांशैर्योजनात्पञ्च पञ्च ते॥' इति।

૩ અર્થસંગ્રહના આધારે સાધનચતુષ્ટય સમજાવો. **૧૪**

3 Explain the साधनचतुष्टय according to अर्थसङ्ग्रहः। **14**

અથવા / OR

૩ अर्थवादस्त्रिधामतः। – સમજાવો. **૧૪**

3 Explain - अर्थवादस्त्रिधामतः। **14**

૪ 'वेदान्त' શબ્દનો અર્થ સમજાવી, વેદાન્તસારનાં વર્ણ્યવિષયનું સવિસ્તર નિરૂપણ કરો. **૧૪**

4 Explain the word 'वेदान्त' and describe fully the contents of वेदान्तसार। **14**

અથવા / OR

૪ વેદાન્તસારમાં નિરૂપિત સાક્ષાત્કારમાં ઉપયોગી એવાં શ્રવણ વગેરે પાંચ સાધનો સમજાવો. **૧૪**

4 Explain five means like hearing and others described in वेदान्तसार which are usefull in साक्षात्कारः। **14**

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** પર ટૂંકનોંધ લખો : **૧૪**

5 Write short notes on any **two** of the following : **14**

(1) परिसङ्ख्याविधिः।

(૨) લૌગાક્ષિભાસ્કરનાં મતે વેદનું લક્ષણ અને તેનાં વિભાગો.

(2) Definition of वेदः and it's division according to लौगाक्षिभास्करः।

(૩) વેદાન્તસારમાં 'અધ્યારોપ અપવાદ ન્યાય'.

(3) अध्यारोप अपवादन्यायः in वेदान्तसारः।

(૪) વેદાન્તસારના મતે લિંગશરીર.

(4) लिङ्गशरीरः according to वेदान्तसारः।